

Türkiye Aile Yapısının Geleceğine Yönelik Çıkarımların Değerlendirilmesi

Evaluation of Implications for the Future of the Family Structure of Turkey

Resul DURAN¹

¹Hakkari Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Hakkari
• resuldurannn@gmail.com • ORCID > 0000-0002-149-834X

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types: Derleme Makalesi / Review Article

Geliş Tarihi / Received: 17 Nisan / April 2022

Kabul Tarihi / Accepted: 20 Nisan / April 2022

Yıl / Year: 2022 | **Cilt – Volume:** 2 | **Sayı – Issue:** 1 | **Sayfa / Pages:** 147-164

Atf/Cite as: Duran, R. "Türkiye Aile Yapısının Geleceğine Yönelik Çıkarımların Değerlendirilmesi"
Ondokuz Mayıs Üniversitesi Kadın ve Aile Araştırmaları Dergisi 2(1), Haziran 2022: 147-164.

TÜRKİYE AİLE YAPISININ GELECEĞİNE YÖNELİK ÇIKARIMLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

ÖZ:

Aile, tüm toplumlarda var olan ve toplumun en küçük birimini oluşturan bir kurumdur. Aile kurumu, insanların yaşam dinamiklerinin ve insan ilişkilerinin değişmesi ile sosyal ve ekonomik yaşamda meydana gelen farklılıklar sonucu sürekli olarak değişmektedir. Aile kurumunun sürekli değişmesi, işlev ve fonksiyonlarının farklılaşması, aile kurumuna farklı toplumlarda farklı değerler atfedilmesi, aileye yönelik evrensel bir tanımın yapılmasını zorlaştırmıştır. Bu çalışmanın amacı, aile kurumunun yakın geçmişinde ortaya çıkan değişikliklerin analizini yapmak ve bu değişikliklerle beraber yakın gelecekte meydana gelebilecek gelişmeleri derlemektir. Bu konuyla ilgili daha önceden yapılmış çalışmalardan oluşan kaynak araştırması yapılacak ve Türkiye Aile Yapısı Araştırmaları ile TÜİK verileri kullanılacaktır. Yapılan çalışma sonucunda aile kurumunda, çözülme ve yok olmaktan çok bir dönüşümün olduğunu söylemek daha doğru olmaktadır. Aile kurumunda yaşanan ve yaşanılması muhtemel değişimler genel olarak şöyledir: Evlilik kurumunun geleceğine yönelik olumsuz gelişmeler yaşanmaktadır. Boşanma çeşitli nedenlerden ötürü sürekli bir artış içerisinde. Yakın zamanda çocuklara ve yaşlılara yönelik kuruluşların nitelik ve nicelik olarak artacağı, yaşlıların bakım kuruluşlarını daha çok tercih edeceği ön görülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Aile, Değişim, Evlilik, Boşanma, Kurumsal Bakım.

EVALUATION OF IMPLICATIONS FOR THE FUTURE OF THE FAMILY STRUCTURE OF TURKEY

ABSTRACT

The family is an institution that exists in all societies and constitutes the smallest unit of society. The family institution is constantly changing as a result of the changes in people's life dynamics and human relations and the differences in social and economic life. The constant change in the family institution, the differentiation of its functions and functions, and the attribution of different values to the family institution in different societies have made it difficult to make a universal definition of the family. The aim of this study is to analyze the changes that have occurred in the recent past of the family institution and to compile the developments that may occur in the near future with these changes. Resource research consisting of previous studies on this subject will be conducted and Turkey Family Structure Research and TÜİK data will be used. As a result of the study, it would be more

accurate to say that there is a transformation in the family institution rather than dissolution and disappearance. The changes experienced or likely to be experienced in the family institution are generally as follows: There are negative developments regarding the future of the institution of marriage. Divorce is on the rise for a variety of reasons. It is foreseen that institutions for children and the elderly will increase in quality and quantity in the near future, and the elderly will prefer care institutions more.

Keywords: *Family, Change, Marriage, Divorce, Institutional Care.*

GİRİŞ

Türk Dil Kurumu aileyi “Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik” şeklinde tanımlamaktadır (TDK, 2019). Bazı toplumlarda aile kurumu Türkiye toplumuna göre daha farklı şekillendiği için farklı tanımlamalar yapılmıştır. Aileye yönelik en geniş tanımlamayı Cohen önermiştir. Cohen aile tanımını; evlilik, doğum ve evlat edinmeyle birlikte tercih yoluyla ilişkide bulunan, bir hanede iki ya da daha fazla kişinin birlikte yaşaması sonucu oluşturulan küme şeklinde yapmıştır. Aile kurumu toplumdaki farklılıklar gösterse bile genel olarak aile kurumunun yerine getirdiği üreme, cinsellik, ekonomik ve yetiştirme işlevleri bulunmaktadır (Canatan, 2019: 61).

Türk kültüründe evlilik, aile, anne ve babalık her zaman çok önemli görülmüştür. Türk toplumunda, önemli görülen vatan ve devlet kavramları baba ve anne rolleri ile ilişkilendirilerek anavatan ve devlet baba kavramları kullanılmaktadır. Bu durum da ailenin ve evliliğin kültürümüzdeki önemini ve yerini göstermektedir (Şentürk, 2019: 261).

Ailenin toplumsal biçimlenişinde geleneksel dönem içerisinde rol oynayan temel etmenler din, gelenek ve ekonomi olmuştur. Tarih boyunca aile ve din karşılıklı ilişki içerisinde birbirlerini etkileyerek süregelmiştir. Aile, geleneğin bir parçası olarak toplumsal yapı içerisinde varlığını devam ettiren ve meydana gelen gelişmeler karşısında varlığını geleneğe sığınarak muhafaza eden bir kurumdur. Ailenin yapısı ve işlevleri itibarıyla ekonomi ile arasında karşılıklı organik bir bağ bulunmaktadır. Ailenin toplumsal biçimlenişinde modern dönem içerisinde rol oynayan temel etmenler de kültürel ve ekonomik devrimlerdir. Kültürel devrim, insanın kendisini ve dünyasını anlamlandırma var olan araçların yerine yenilerini bulması olarak tanımlanmaktadır. Aile modernite ile radikal dönüşümler yaşamaya başlamıştır. İnsanın din ve geleneklerden soyutlanarak toplumda bireyselleşmesi ailenin yapısı ve ilişkilerinde farklılıklar meydana getirmiştir. Ekonomik devrim,

sanayileşme ile birlikte başlamış ve kentleşme, göç ile aile yapısında ve ilişkilerinde değişimler ortaya çıkarmıştır (Turgut, 2017: 115).

Türkiye 1980’li yıllardan günümüze nüfusun çoğunluğunun kentlerde yaşadığı, eğitim seviyesinin yükseldiği, yaşam süresinin uzamasına bağlı olarak yıllık nüfus artış hızının yavaşladığı, toplam milli gelir ve kişi başına düşen gelirin arttığı bir sosyo-ekonomik yapı haline gelmiştir. Böylelikle Türkiye toplum yapısının gelecekteki, kırsal, tarımsal ve ataerkil bir toplumdaki giderek daha modern, kentli, demografik geçişini tamamlamış bir toplum biçimine dönüşümü hızlanmıştır. Türkiye’deki aile yapısı da değişen toplumsal yapı sonucu sürekli olarak değişmektedir.

Türkiye’de demografik dönüşüm sürecinin sonu olarak görülen 1980’li yıllardan itibaren boşanma oranlarının arttığı, evlenme oranlarının azaldığı, bireylerin daha geç yaşlarda evlendiği ve yeniden evlenmelerin daha yaygın görüldüğü, bunların neticesinde doğurganlık davranışının ertelendiği ve azaldığı bir dönemin yaşandığı söylenebilmektedir (Koç ve Saraç, 2018: 93).

Cumhuriyet Dönemi ile birlikte gelişen siyasi, ekonomik ve toplumsal olaylar Türkiye aile yapısını da etkilemiş ve aile yapısının değişmesine neden olmuştur. Türkiye aile yapısında değişime neden olan unsurlar temel olarak; toplumsal değerler, yoksulluk, göç, kadınların çalışma yaşamına girmesi ve teknoloji şeklinde sıralanabilmektedir (Yaşar Ekici, 2014: 216).

Bu çalışmanın amacı, aile kurumunun yakın geçmişinde meydana gelen değişikliklerin analizini yapmak ve bu değişimlerle birlikte yakın gelecekte meydana gelebilecek; evlenmenin azalması ve ertelenmesi, boşanma oranlarının artması ve aile kurumunun işlevlerini farklı kuruluşlara devretmesi gelişmelerini derlemektir. Bu çalışmanın yöntemi, ailenin yakın geçmişinde değişimleri gösteren istatistik verilerini yorumlamak ve bu konuda yapılan çalışmaları inceleyip ailenin yakın geleceğe yönelik çıkarımlarda bulunmaktır.

Aile kurumunun yakın geleceğinde ortaya çıkabilecek değişimleri öngörmek aile kurumuna ve alan yazına önemli katkılar sunacaktır. Bu nedenle bu çalışmada, Türkiye aile yapısının yakın geleceğine yönelik çıkarımlar olan evlenmenin azalması ya da ertelenmesi, boşanma oranlarının artması, aile kurumunun işlevlerini farklı kuruluşlara devretmesi; verilerle ve istatistiklerle açıklanmaya çalışılacak ve yakın geleceğe yönelik çıkarımlarda bulunulacaktır.

1. EVLENMENİN AZALMASI VE ERTELENMESİ

Aile kurumuna yönelik geliştirilen yaklaşımlardan simgesel etkileşimcilik, insan ve dünyası arasındaki karşılıklı ve anlamlı ilişkilere odaklanmaktadır. İnsan, hayata yüklediği anlamlar çerçevesinde dünyayı algılamakta ve anlamlar, karşılıklı

olan ilişkiler sürecinde meydana gelmektedir. Bu varsayımlara göre aile, diğer toplumsal kümeler gibi değer, inanç, bilgi, roller ve tutumlardan meydana gelen simgesel iletişimin belirlediği bir etkileşim odağını oluşturmaktadır (Canatan, 2019: 43). İnsan benliği, başka bireylerle ve topluluklarla karşılıklı ilişkiler çerçevesinde bireysel olmaktadır. Kesintisiz etkileşim, insanın günlük yaşamında bir eksen oluşturmaktadır. Bu kuram insanların eş tercihini, evlenmesini, evlilik ilişkilerini şekillendirmesini ve aile kurmasını açıklamaya çalışmaktadır. Bireylerin kimlerle nasıl ve neden evlendiğine anlam yüklemekte, bu eylemleri etkileşim sürecinde birey üzerinde anlamlı bulmakta ve bireyler kendi evliliklerine karar vermektedir. Evlenilecek eş seçiminden, düğün merasimlerine, çocuğun dünyaya getirilip eğitiminin planlanmasına, yürütülemeyen evliliklerin nasıl kontrol altına alınacağına yönelik uygulamalar ve kararlar bu anlamlandırma ve etkileşim süreci içinde şekillenmektedir (Şentürk, 2019: 63). Değişen aile yapısında evlilik kurumunun anlamı da değişime uğramış; evliliğin, boşanmanın, yeniden evlenmelerin ve üvey aile rollerinin de yeniden yorumlanmasına neden olmuştur. Etkileşimci yaklaşım aile kurumunda değişen ve ortaya çıkan yeni kavramlara da anlamlar yüklemektedir.

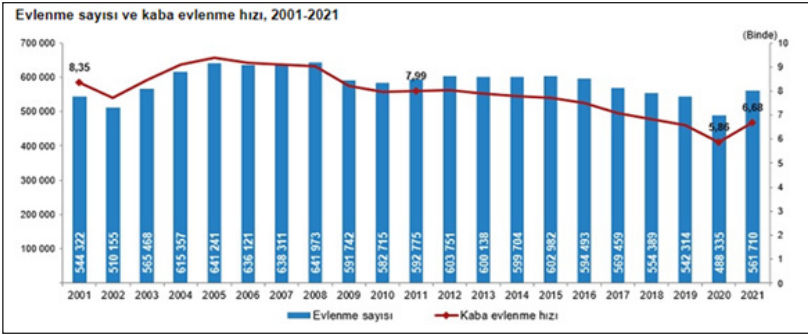
Evlilik, kendine özgü psikolojik ve sosyal sınırları bulunan bir kurumdur. Toplumdan topluma, kültürden kültüre farklılıklar gösterse de bütün toplum ve kültürlerde resmi olarak kabul edilmiş ve geleneksel olarak oturmuş tek birliktelik şeklindedir. Evlilikte oluşan bu birliktelik, toplumları ve kültürleri ayakta tutan önemli güçlerden birini oluşturmaktadır. Evlilik kurumunun biyolojik, sosyal, psikolojik ve kültürel yönleri bulunmaktadır. İnsanın biyolojik ve doğal yapısı evlenmeye yönelik olmakla birlikte evlilik kültürel bir olguyu oluşturmaktadır. Kültür, erkek ve kadın arasında bulunan içgüdüsel çekimi kurum haline dönüştürmektedir. Kültürlerin evlilik kurumu ile ilgili standartları farklılık göstermekle beraber evlilikte bulunan standartları kültürler kadar, bireylerin kişilik özelliklerinde var olan iletişim stili, sorun çözme şekli ve düşünce biçimi de belirlemektedir. Bu üç unsur, evliliği her iki tarafın karşılıklı anlaşması ve uyumuna dayalı işleyen bir birliktelik şekline dönüştürmektedir (Tarhan, 2010: 13).

Evlilik genel olarak ekonomik, içgüdüsel ve dinsel olarak üç etkenin karışımından oluşmaktadır. Evlilik yasal ve dinsel bir kurum olduğu için diğer cinsel ilişkilerden farklıdır. Evlilikte mutluluğu sağlayan ve mutsuzluğa neden olan sebepler vardır. Mutluluğu sağlayan bir koşul, her iki cinsiyetin de evlilikten büyük mutluluklar beklememesi ve büyük beklentiler içerisine girmemesidir. Evliliği mutlu kılmanın diğer bir yolu erkeğin ve kadının toplumda kabul görmüş iyi davranış kalıplarının altına düşmemeleridir (Russell, 1983: 90).

Evlilikte çatışmaya sebep olan ve sıklıkla yaşanan sorunlar bulunmaktadır. Bu sorunlar genellikle eşlerin sorun çözme yeteneklerinde eksiklikler, ailede bulunan rol dağılımlarında eşlerin birbirlerinden farklı beklentiler içerisine girmeleri, ekonomik sorunlar, cinsiyet farklılıkları ve eşitsizliği, eşler arasında sağlıklı iletişimin

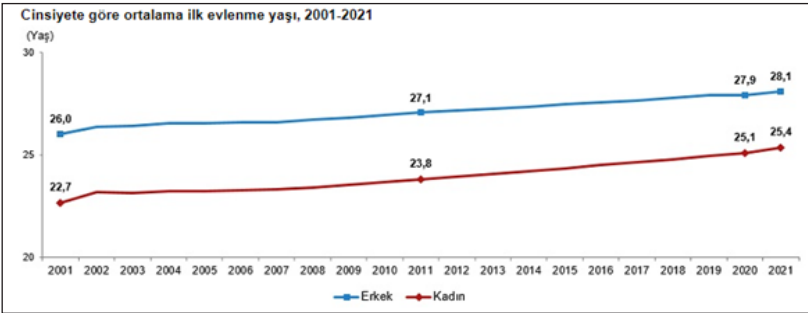
olmaması, çocuğun bakımı ve yetiştirilmesinde yaşanan fikir ayrılıkları, eşlerin yeterince birbirlerine zaman ayırmamaları, eşlerden birinin psikolojik sorunlar yaşaması ve din, mezhep, politik görüş, kültür, değer farklılıklarından kaynaklanan problemler şeklinde sıralanabilir (Canel, 2012: 57).

Tablo 1. Evlenme Sayısı'ndan sonra Kaba Evlenme Hızı (%)

Kaynak: TÜİK, 2022.

Tablo 2. Evlenme Yaşı

Kaynak: TÜİK, 2022.

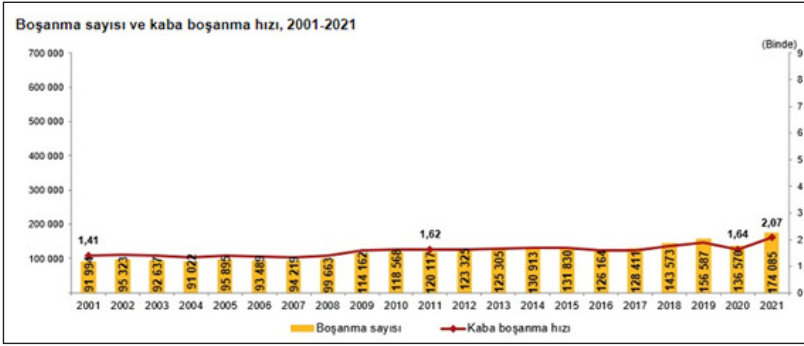
Evlenme sayısı ve kaba evlenme hızına yönelik araştırmalar yapılmıştır. 2001 yılından itibaren evlenme sayısı ve kaba evlenme hızı, 2008 yılına kadar genel olarak bir artış yönelimi içerisindeydi. 2008 yılından sonra bazı yıllarda düşük düzeyde artışlar yaşansa da genel eğilim düşüş yönünde olmuştur. Evlenme yaşına yönelik yapılan araştırmaların verilerine göre her iki cinsiyette de ilk evlenme yaşının arttığı belirlenmiştir. İlk evliliklerin %36,9'u 20-24 yaş aralığında gerçekleşmiştir. 2021 yılında ilk evlenme yaşı kadınlarda 25,4 iken erkeklerde 28,1 olarak saptanmıştır.

Erkek ve kadın bireylerde evliliğin ertelenmesine neden olan faktörler bulunmaktadır. Erkek ve kadınlarda öğrenim durumu yükseldikçe erken yaşta evlenme oranı düşmektedir. Kadınlarda daha belirgin olmakla birlikte sosyoekonomik statü yükseldikçe evlilik yaşının da yükseldiği belirlenmiştir (Türkiye Aile Yapısı Araştırması, 2016: 38). Türkiye Aile Yapısı Araştırması 2021 verilerine göre erkekler, en çok eğitim hayatına öncelik vermekten ve maddi kazancının yeterli olmamasından kaynaklı evlenmek istememektedir. Kadınlar ise en çok eğitim hayatına öncelik vermekten ve sağlık sorunlarından, uygun aday bulamamaktan ve sağlıklı bir evlilik yürütememe endişesinden kaynaklı evlenmek istememektedir.

2. BOŞANMA ORANLARININ ARTMASI

Aile kurumuna yönelik çeşitli yaklaşımlar geliştirilmiştir. Bu yaklaşımlardan çatışmacı kuram, insan tabiatında ve toplumda çatışmanın kaçınılmaz olduğunu, çatışmanın toplumun devamlılığı için faydalı olduğunu savunmaktadır. Toplumun uyumsuz, bütünleşmemiş olduğunu belirten bu yaklaşım, toplumu var eden birimler ve ögeler arasında devamlı bir çatışmanın olduğunu vurgulamaktadır. Çatışma toplum ve toplumun yapı taşı olan aile açısından kaçınılmaz bir durumu teşkil etmekte ve çatışma olmazsa değişimin de olamayacağı söylenmektedir. Önemli olan, çatışmanın ortadan kaldırılması yerine düzenlenmesidir. Ailede yaşanan sorunlar, iletişimsizlik, etkileşimsizlik ve anlaşmazlıklar, ailede ve toplumda eşitsizliklerin bulunması; aile kurumunun parçalanmasına neden olmaktadır. Çatışmacı kuram, kapitalizmde var olan sömürü ve baskının ailede çoğaltıldığına dikkat çekmektedir. Erkek, üretim anlamında kontrolü sağlamakta, aile içerisinde kadın ve çocuk üzerinde kontrol gücüne sahip olmakta, kadın ve çocuklar da ekonomik olarak erkeğe bağımlı kalmaktadır. Marksist teorisyenler, çalışma hayatına katılan kadınların güç kazandığını, erkeklerin uygulamış olduğu baskıyı ortaya çıkardığını ve baskı yapan erkeklerle hem ev içerisinde hem de işgücü piyasasında mücadele içerisine girdiklerini tespit ederler. Kadınlar, maruz kaldıkları ev içi baskı, şiddet ve eşitsizliklere karşı boşanmayı kaçınılmaz bir çözüm yolu olarak görmektedir. Ayrıca sınıf çatışmasının da aile kurumu üzerinde etkileri bulunmaktadır. Yoksul bireyler, diğer sınıflarda bulunan bireylere oranla aile istikrarsızlığı ve boşanmada daha yüksek oranlara sahiptir (Zeybekoğlu, 2016: 40).

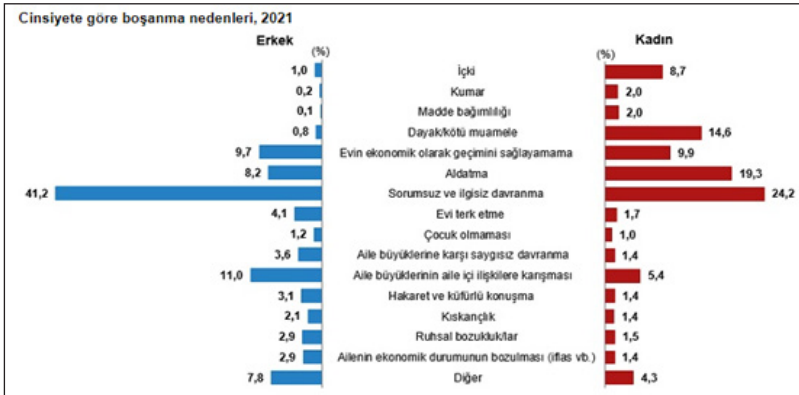
Evlilikte istikrarsızlık ve boşanma; ilişki ve rolleri değiştiren, bireysel uyumu etkileyen, bir takım karmaşık evlilik geçişlerine ve ailede yeni düzenlemelere sebep olan bir durumdur. Her geçişte yeni uyum zorlukları meydana gelmekte ve bu zorluklara karşı geliştirilen tepkiler ailede var olan deneyimler ve işlevlerden etkilenmektedir. Boşanmaya neden olan risk faktörleri eğitim, evlilik yaşı, hane geliri, dini inanış, ırk-etnisite, ebeveynlerin evlilik geçmişi, ebeveynlerin etkileşim şekilleri ve kişisel özellikleri, şiddet, toplulukta bulunan özellikler olan yoksul ailelerin oranı, işsizlik oranı ve suçluluk oranı şeklindedir (Greene vd. 2017: 116-117).

Tablo 3. Boşanma Sayısı ve Kaba Boşanma Hızı

Kaynak: TÜİK, 2022.

Boşanma sayısı, bazı yıllarda düşüş göstermiş olmasına rağmen 2001 yılından 2021 yılına kadar büyük bir artış göstermiştir. Boşanma sayısına göre şekillenen kaba boşanma hızı da benzer bir şekilde bazı yıllarda düşüşler gösterse de 2021 yılına kadar artış göstermiştir.

Boşanma, evli yetişkin bireylerin karşılaşılabileceği stres düzeyi yüksek deneyimlerden birini oluşturmaktadır ve ailenin tüm fertleri bu süreçten etkilenmektedir. Yapılan birçok çalışmada, boşanmaların tamamının olumsuz sonuçlar doğurmasına rağmen yüksek seviyelerde alkol ve uyuşturucu madde kullanımı, psikopatoloji riski, gelir ve mutluluk seviyesinde azalma, motorlu araç kazaları oranında yükselme, hatta ölüm riskinin boşanmış bireylerde evliliğini sürdüren bireylere göre daha yüksek oranda ortaya çıktığı belirlenmiştir (Greene vd. 2017:119).

Tablo 4. Cinsiyete Göre En Önemli Boşanma Nedenleri

Kaynak: TÜİK, 2022.

Cinsiyete göre boşanma nedenlerine bakıldığında; erkekler için en önemli boşanma nedenleri eşlerinin sorumsuz ve ilgisiz davranması, aile büyüklerinin aile içi ilişkilerine karışması ve evin ekonomik olarak geçimini sağlayamama iken, kadınlar da eşlerinin sorumsuz ve ilgisiz davranması, aldatma ve dayak/kötü muameledir. Ayrıca, 2016 yılında Türkiye'deki aile yapısına yönelik yapılan araştırmada, boşanma nedenleri erkek ve kadın cinsiyetine göre belirlenmiştir. Kadınlar boşanma nedeni olarak en çok erkeklerin sorumsuz ve ilgisiz davranması faktörünü öne sürmüşlerdir. Diğer sebepler de sırasıyla evin ekonomik olarak geçimini sağlayamama, dayak/kötü muamele, eşlerin ailelerine karşı saygısız davranması ve eşin ailesinin aile içi ilişkilere karışması şeklindedir. Erkekleri boşanmaya yönelten en önemli faktör sorumsuz ve ilgisiz davranma olarak saptanmıştır. Diğer nedenler de sırasıyla eşin ailesinin aile içi ilişkilere karışması, eşlerin ailelerine karşı saygısız davranması, evin ekonomik olarak geçimini sağlayamama ve dayak/kötü muamele şeklindedir.

Boşanma, parçalanmış aileler ve tek ebeveynli ailelerin oluşmasına neden olmaktadır. Tek ebeveynlik boşanma, ayrılma, ölüm yoluyla ya da çocuk bakımına yönelik ortaklığın var olmamasıyla çoğunlukla kendiliğinden oluşmaktadır. Bu sebeple tek ebeveynli ailelerin çoğu bir hayalin ya da bir ilişkinin kaybı üzerine kurulmuştur. Ebeveynlerin psikolojik ve sosyoekonomik özellikleri, tek ebeveynliğin sebepleri ve bu duruma çıkan yollar, kültürel ve sosyal gibi tüm etmenler, tek ebeveynlerin yaşam doyumuna ve ebeveynlik kalitelerine, çocuklarının gelişimine ve psikolojik sağlığına etki etmektedir (Anderson, 2017: 146).

Tek ebeveynli ailelerde de zamanla değişim olmuştur. Kadınların yaklaşık %90 oranını oluşturduğu tek ebeveynli ailelerde, ebeveynlerin gençleşme eğiliminde olduğu ve giderek bu ebeveynlerin daha çok gençlerden olduğu görülmektedir. 2006 yılında yapılan Türkiye Aile Araştırması'nda tek ebeveynlerin ortalama yaşı 51,53 iken 2016 yılında 50,13'e gerilemiştir. Tek ebeveynli ailelerde ebeveynlerin işgücüne katılım oranı da yükselmektedir. Dağılmış ailelerde yaşayan ebeveynler incelendiğinde, son on yıllık dönemde bu ailelerde halen evli ve dul ebeveynlerin oranında azalma, boşanmış ve hiç evlenmemiş ebeveynlerin oranında artış görülmektedir. Bu istatistikler de gösteriyor ki tek ebeveynlik artık bir zorunluluktan çok tercih meselesine doğru bir geçiş içerisinde (Koç, 2018: 58-60).

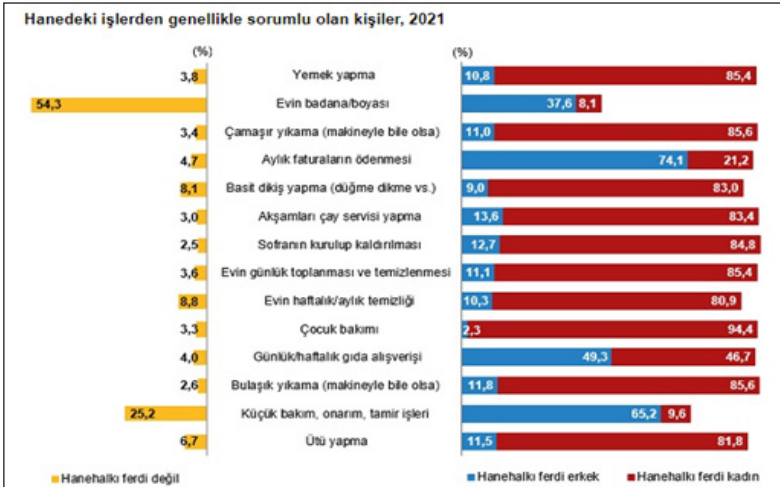
3. AİLE KURUMUNUN İŞLEVLERİNİ FARKLI KURULUŞLARA DEVRETMESİ

Aile kurumuna yönelik geliştirilen kuramlardan biri yapısal işlevselci kuramdır. Yapısal işlevselci kuram, toplumu birden çok parçanın birleşerek meydana getirdiği bir sistem olarak görmektedir. Sistemi oluşturan parçalar birbirleriyle ilişkilidir ve parçalar arasında karşılıklı bağımlılık ilişkisi bulunmaktadır. Toplumsal sistemde, sağlıklı ve normal bir denge hali mevcuttur. Sistemi oluşturan parçaların işleyişinde dengesizlik olursa, denge durumuna dönülebilmesi için

düzenlemeler devreye girmektedir. Parçalar birbirleriyle ilişki içerisinde olduğu için bir parçada yaşanan değişim diğer parçaların da değişmesine yol açmaktadır. Yapısal işlevselci kuram aileyi, toplumsal bütünsel sistemin önemli bileşenlerinden biri olan, toplum için belirlenen işlevleri yerine getiren bir kurum olarak ele almaktadır. Ayrıca aileyi, toplumsal sistemi ayakta tutan, aile sistemi içerisinde olan statü ve roller ağına uygun olarak hareket eden kişilerden oluşmuş bir yapı olarak değerlendirmektedir (Şentürk, 2019: 49-50). İşlevselci yaklaşım aileyi, evrensel bir kurum olarak görmekte ve evrensel fonksiyonların yerine getirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Günümüz aile yapısı incelendiğinde, aile kurumunun yerine getirmesi gereken işlevlerin büyük bir kısmının başka kurumlar tarafından üstlenildiği görülmektedir. Sanayileşme ile birlikte aile üretici konumundan çıkıp tüketim yönelmektedir (Zeybekoğlu, 2016: 39). Kadınların çalışma yaşamına katılması, çekirdek aile ve parçalanmış aile türü oranının artması, sosyoekonomik seviyenin artması aile kurumunun bazı işlevlerinin eksik kalmasına neden olmuştur.

Aile kurumuna ait olan bazı işlevler içerisinde bakım, yetiştirme ve eğitim bulunmaktadır. Günümüzde kadınların işgücüne katılım oranları ve işgücünde kalma süresi yükselmiştir (TÜİK, 2020). Kadınların ve tek ebeveynlerin çalışma hayatına daha fazla dâhil olması çocukların ve yaşlıların bakımının başka kurumlarca karşılanması zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır (Bayer, 2013: 109). Çocuk bakımı için kreşler, yaşlı bireylerin bakımı için gündüz bakım evleri ve huzurevleri bakım merkezleri içerisindedir.

Tablo 5. Hanedeki İşlerden Sorumlu Kişiler

Kaynak: TÜİK, 2022.

Ev işleri ile birlikte çocuk bakımından sorumlu olan kişilere bakıldığında; %94,4 ile kadının, %2,3 ile erkeğin sorumlu olduğu belirlenmiştir. Önceki yıllarda yapılan araştırmalara bakıldığında; Türkiye Aile Yapısı Araştırması 2006 verilerine göre küçük çocukların bakımından %92,1 ile anne, %0,5 ile baba, %1,5 ile anneanne, %1,8 ile babaanne, %1,4 ile bakıcı, %0,9 ile kreş ya da anaokulu ve %1,8 ile diğer bireyler sorumludur (Türkiye Aile Yapısı Araştırması, 2006: 81). Türkiye'de Aile Yapısı Araştırması 2011 verilerine göre küçük çocukların bakımından %89,6 ile anne, %1,5 ile baba, %3,5 ile anneanne, %4,8 ile babaanne, %1,2 ile bakıcı, %2,4 ile kreş ve %2,2 ile diğer bireyler sorumludur (Türkiye'de Aile Yapısı Araştırması, 2011: 239).

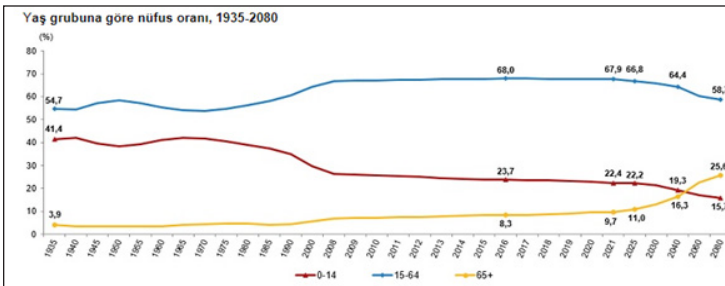
Tablo 6. Hanedeki Küçük Çocukların Gündüz Bakımı

Hanedeki küçük çocukların gündüz bakımı, 2016	
	(%)
Bakımın kim tarafından yapıldığı	
Toplam	100,0
Annesi	86,0
Anneanne veya babaanne	7,4
Kreş veya anaokulu	2,8
Bakıcısı	1,5
Diğer yakın akraba veya komşusu	1,3
Birden fazla gündüz bakımı olan	1,0

Kaynak: TAYA, 2016.

Araştırması 2016 verilerine göre küçük çocukların gündüz bakımından %86 ile anne, %7,4 ile anneanne veya babaanne, %2,8 ile kreş veya anaokulu, %1,5 ile bakıcı ve %2,3 ile diğer bireyler sorumludur (Türkiye Aile Yapısı Araştırması, 2016: 86). Bu veriler neticesinde küçük çocukların bakımından sorumlu olan bireylere baktığımızda zaman içerisinde anne rolünün öneminin devam etmesiyle beraber azaldığı; anneanne, babaanne ve bakıcının rolünün arttığını görmekteyiz. Çocukların bakımında önemli bir kuruluş olan kreşlerin de rolünün zaman içerisinde arttığını belirtebiliriz.

Tablo 7. Yaş Grubuna Göre Nüfus Oranı

Kaynak: TÜİK, 2022.

Ailede bakıma muhtaç olan gruplardan biri de yaşlılardır. Türkiye’de yaşlı nüfusu oranı sürekli olarak artmakta, genç nüfus oranı da sürekli olarak düşmektedir. Yapılan nüfus projeksiyonlarına göre 2019 yılında %9,1 olan yaşlı nüfusu oranının 2080’den sonra %25,6’ya yükselmesi beklenmektedir (TÜİK, 2022). Yaşam süresinin artması ile birlikte yaşlı nüfusunun sürekli olarak artması, yaşlı bireylerin bakımına yönelik aile kurumu dışında başka kurumların da niceliksel ve niteliksel olarak artmasına sebebiyet vermektedir.

Türkiye Aile Yapısı Araştırması 2006 verilerine göre bakıma muhtaç yaşlı bulunan hanelerin oranı %5,3, 2011 verilerine göre %6,3 ve 2016 verilerine göre %14,3 olarak tespit edilmiştir (Türkiye Aile Yapısı Araştırması, 2006: 188; Türkiye’de Aile Yapısı Araştırması, 2011: 359; Türkiye Aile Yapısı Araştırması, 2016: 194). Bakıma muhtaç yaşlıların bakımı aile kurumu ile birlikte huzurevi, bakım merkezi gibi kuruluşlarda da yapılmaktadır.

Yaşlı bireylerin yaşlılık dönemiyle ilgili yaşam tercihleri incelendiğinde; Türkiye Aile Yapısı Araştırması 2006 verilerine göre huzurevine gitmek isteyenlerin oranı %9,3, 2011 verilerine göre %9,1 ve 2016 verilerine göre %11 olarak belirlenmiştir (Türkiye Aile Yapısı Araştırması, 2006: 191; Türkiye’de Aile Yapısı Araştırması, 2011: 363; Türkiye Aile Yapısı Araştırması, 2016: 202). Yaşlı bireylerin huzurevinde kalma tercihi oranı 2006 yılına göre artmıştır.

Yaşlı bireylerin huzurevini tercih nedenlerine bakıldığında; Türkiye Aile Yapısı Araştırması 2006 verilerine göre huzurevi tercih nedenleri %55,2 ile “çocuklarıma yük olmak istemem”, %15,6 ile “çocuklarım benimle birlikte yaşamak istemeyebilir”, %11 ile “huzurevindeki imkânlar daha rahat olduğu için” ve %8,4 ile “tek başıma yaşamaktansa kendi yaşlılarım ile birlikte olmak isterim”; 2011 verilerine göre huzurevi tercih nedenleri %50,2 ile “çocuklarıma yük olmak istemem”, %14,3 ile “çocuklarım benimle birlikte yaşamak istemeyebilir”, %8,8 ile “huzurevindeki imkânlar daha rahat olduğu için” ve %9,7 ile “tek başıma yaşamaktansa kendi yaşlılarım ile birlikte olmak isterim”; 2016 verilerine göre huzurevi tercih nedenleri %54 ile “çocuklarıma yük olmak istemem”, %11,6 ile “çocuklarım benimle birlikte yaşamak istemeyebilir”, %14 ile “huzurevindeki imkânlar daha rahat olduğu için” ve %10,6 ile “tek başıma yaşamaktansa kendi yaşlılarım ile birlikte olmak isterim” şeklindedir (Türkiye Aile Yapısı Araştırması, 2006: 193; Türkiye’de Aile Yapısı Araştırması, 2011: 366; Türkiye Aile Yapısı Araştırması, 2016: 205). Yaşlı bireyler genellikle çocuklarına yük olmak istemediklerini, huzurevi şartlarının rahat olması ve tek başıma yaşamaktansa diğer yaşlı bireyler ile birlikte yaşamak istemelerinden dolayı huzurevini tercih etmektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Günümüz dünyasında ve toplumumuzda ailenin konumu hızlı bir şekilde değişmekte, yapısal faktörler, roller ve işlevler yeniden inşa edilmektedir. Aile kurumunun çözüldüğünün ve yok olduğunun söylendiği ortamda, çözülme ve yok olmaktan çok bir dönüşümün yaşandığını söylemek daha doğru olacaktır. Aileyi güncel olarak kurumsal düzeyde ele alan kuramlar, ailenin ilerlemeci bir perspektif dâhilinde evrilen yönlerine özellikle dikkat çekmektedir. Günümüz Türkiye toplumunda meydana gelen sosyal değişim göstergelerine bağlı olarak aile kurumu yeniden tanımlanmakta, çekici kılınan bazı örnek modeller, toplumsal bağlamda devamlı olarak öne çıkarılmaktadır (Subaşı, 2014: 101).

Aile yapılarının geleceği sorgulandığında Batılı bilim insanları çoğunlukla aile kurumunun yok olup olmadığı sorusu üzerine odaklanmaktadır. Bazı bilim insanlarına göre aile kurumu giderek çözülmekte ve yok olmaktadır. Aile kurumunun yok olup olmadığı sorusu Türkiye için sorulacak olursa, ailenin çözülmesi sosyal bilimcilerin gündemine az girdiği için bu soruyu cevaplamak çok kolay değildir. Ailenin çözülme ve yok olma eğilimi içerisinde olup olmadığı sorusuna cevap ararken, boşanma ve evlenme istatistiklerini de incelemek gerekmektedir (Özbay, 2015: 103).

Modernleşme, aile yapısının değişmesine etki eden en önemli faktörlerden biridir ve ailenin mahremiyet kimliğini dönüştürmektedir. Ailenin sosyal alanlarını yok ederek aileyi kamusal olguya çevirmektedir. Mahremiyet dönüşümü, günümüzde mahremiyet patlamasına dönüşmüştür. Ailenin mahrem konularının medyada konuşulması, boşanmanın, evliliğin, eş seçiminin medyatik hale gelmesi, ilk flört seçiminin milyonlarca izleyici karşısında gösterilmesi buna örneklerdir. Geleneğin sıkı olan mahremiyet kuralları, modernleşmeyle birlikte yerini gevşek ilişkilere bırakmış ve kuralsızlıklar ortaya çıkmıştır. Çekirdek aile yapısı da modernleşmenin bir ürünüdür. Çünkü yeni enerji ve sanayi üretimi ihtiyacı çok sayıda insan katılımına ihtiyaç duymamaktadır. Çekirdek aile biçimi, ailedeki birey sayısının azalmasından dolayı aile üyelerinin ihtiyaçlarının karşılanması hususunda daha etkin bir rol oynamaktadır. Modernleşme aile tipinin değişimine etki ettiği gibi aile içi ilişkilere de önemli etkilerde bulunmuştur. Modernleşme, aile üyelerinin özne olarak eylemde bulunmaları yönünde bir kültür ve ilişkiler ağı sunmaktadır. Yaşanan bu değişim neticesinde cemaatçi kimlikler ve sadakate dayalı ilişkiler yerini özerkliğe, bireyselliğe ve uygar ilgisizliğe bırakmıştır. Bu değişimin bireylerin yaşamına ve aile hayatına etkisi farklılaşmaktadır. Özneleşen bireyler, eğitim ve iş yaşantısında daha etkin tutumlara sahip olmakta ve bireysel yeteneklerini, iradesini daha iyi sergilemektedir. Ancak bu özneleşmenin aile hayatına etkisi olumsuz olmaktadır. Özneleşen bireylerin sorumluluk duyguları zayıflamakta, karşılıklı dayanışma duyguları da azalmaktadır. Güçlü kolektif bağlar giderek zayıflamaktadır (Yıldırım, 2019: 124). Bunun sonucunda boşanmalar artmakta, aile üyeleri-

nin bakımı farklı kuruluşlara devredilmektedir. Ayrıca yalnız yaşam seçenekleri de artmaktadır. Bu sebeple tek ebeveynli aile, nikâhsız çiftler, ev arkadaşı, aynı cins birliktelikler gibi yaşam biçimleri de giderek artmaktadır.

Aile yapısının değişimine etki eden önemli faktörlerden biri de ekonomik gelişmelerdir. Göç, yoksulluk, işsizlik, sosyal yardıma ihtiyaç duyan hane halkı sayısının sürekli artmakta oluşu, gelir dağılımı bozukluğu, sosyal güvencesizlik, bölgeler arası eşitsizlik gibi etkenler bireyleri ve aile yapısını da önemli ölçüde etkilemektedir. Türkiye'deki bu ekonomik ve sosyolojik gerçeklikler ailenin kırılma sebebinde bulunmaktadır. Ailenin iç ve dış kırılma nedenlerini oluşturan bu faktörler ailede sosyal değişim hızını etkilediği gibi aile geleneğinin zayıflamasına da sebep olmaktadır (Şirin, 2021).

Aile yapısının günümüze kadar geçirdiği değişim sürecinin yakın gelecekte aşağıda yazılan değişimlerle devam edeceği düşünülmektedir. Türkiye'deki aile yapısının yakın geleceğine yönelik çıkarımlar şu şekilde olabilir:

Aile yapısına ve ilişkilerine yönelik;

- Aile içi rollerin değişmeye devam etmesi, kadınların çalışma hayatına daha çok girmesi, çifte otorite kuramının vurguladığı kadınların ev içi alınan kararlarda daha etkin olması, ev içinde kadın erkek eşitliğinin sağlanması, bunun sonucunda ataerkil aile yapısının giderek azalması,
- Öznelliğin ve bireyselliğin daha fazla ön plana çıkması sonucu aile içi ilişkilerin zayıflaması ve sorumlulukların giderek azalması
- Parçalanmış aile ve tek ebeveynli ailelerin sayısının artması,
- Göç sonucu kent nüfusu oranının giderek artmasıyla geçiş ailesi ve çekirdek aile tipi oranının artması,
- Aile içi şiddetin artması ve çeşitlenmesi.

Evlenmeye ve boşanmaya yönelik;

- Evlenmenin azalması ya da ertelenmesi, ilk evlenme yaşının yükselmesi,
- Eş seçiminin özgürleşmesi ve akraba evliliklerinin azalması,
- Aşırı bireyciliğin bencillığe dönüşmesi sonucu evlenme olmadan birlikteliklerin artması,
- Boşanma oranlarının artması,

Yerleşim yerine yönelik;

- Evlenen çiftlerin, yerleşke olarak ayrı eve taşınma oranlarının artması ve geniş aile biçiminin giderek zayıflaması

Çocuklara yönelik;

- Hane halkı sayısının azalması ve çocuk yapmama eğiliminin artması,
- Çocuksuz aile oranının artması,
- Ailelerin çocuklarına verdikleri değer değişiminden kaynaklı ilginin ve duygusal yatırımın çocuğa kaymasının artması, çocuğun psikolojik değerinin daha çok ön plana çıkmasıyla birlikte maddi kaynak akışının çocuğa yönelik olması, bunun sonucunda çocuğun tüketici bir role bürünmesi

Akrabalık ilişkilerine yönelik;

- Akrabalık ve komşuluk bağlarının zayıflaması,

Diğer;

- Kreş, huzurevi gibi kuruluşların artması ile birlikte aile kurumunun işlevlerini farklı kurumlara devretmesi,
- Aile kurumunun yetiştirme ve bakım gibi işlevlerini kreş ve huzurevi gibi kuruluşlara devretmesi sonucu ebeveynlerin çocuklar ve yaşlılar ile daha az ilgilenmesi,
- Dinin aile üzerindeki etkisinin gevşemesi,
- Hane halkındaki bireylerin teknolojiyi ve teknolojik araçları kullanma oranının artması,
- Sürdürülebilir kalkınmada problemlerin ortaya çıkması,

Evlilik kurumunun geleceğine yönelik olumsuz gelişmeler yaşanmaktadır. Türkiye toplumunda evlilik din, gelenek ve göreneklerden ötürü her zaman önemli görülmüştür. Ancak son zamanlarda toplumsal yapıda meydana gelen değişikliklerle birlikte bireylerin evlenmeye yönelik bakış açıları da değişmiştir. Evlilik için uygun görülen yaş seviyesi yükselmiş, evlilik sayısı ve oranları da düşmüştür. Ayrıca bireylerin eğitim ve sosyoekonomik seviyelerinin yükselmesi evliliğin daha geç bir yaşta yapılmasına veya hiç yapılmamasına da neden olabilmektedir. Yakın gelecekte evlilik sayısı ve oranının daha çok düşmesi ve evlilik yaşının da sürekli olarak artması beklenmektedir.

Evlilik kurumuna zarar veren etmenlerden biri de nikâhsız birlikteliklerdir. Türkiye’de resmi nikâh-dini nikâh ayrımı dışında nikâhsız birlikteliklere yönelik herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Amerika ve Avrupa’ya bakıldığında nikâhsız birlikteliklerin arttığı, nikâhsız birliktelikler sonucu çocukların dünyaya geldiği, bu birlikteliklerin uzun sürmediği ve bu birlikteliklerin sona ermesiyle tek ebeveynli ailelerin oluştuğu görülmektedir. Türkiye’de nikâhsız birlikteliklere yönelik herhangi bir bulgunun olmaması bu durumun olmadığını gösterse de nikâhsız birlikteliklerin yakın gelecekte evlilik kurumuna yönelik bir tehdit olacağı tahmin edilmektedir.

Türk milletinin toplumsal geleneğinde dinden ve kültürden kaynaklı olarak boşanma, aile kurumunun dağılması, eşlerin sorunlar yaşaması, çocukların ebeveynlerin ilgisine ve bakımına muhtaç kalması hoş karşılanmamış, bu durumlar bir sorun olarak görülmüş ve toplum tarafından kabullenilmemiştir. Ancak son zamanlara baktığımızda Türkiye’de boşanma olayının çeşitli sebeplerle sürekli bir artış içerisinde olduğu görülmektedir. Boşanmaların artması sonucu parçalanmış aile ve tek ebeveynli ailelerin sayısı da sürekli bir artış içerisinde. Yakın gelecekte boşanma sayısı ve oranının daha farklı boşanma sebepleri de eklenerek artacağını ön görmekteyiz.

Toplumsal yapıda meydana gelen değişikliklerle beraber çocuk sahibi olma eğilimi azalmakta ve yaşlı nüfusu da sürekli olarak artmaktadır. Türkiye’de çocuk sahibi olmak ve yaşlılara saygı gösterip onların bakımını sağlamak önemli davranışlar olarak görülmekteydi. Kadınların işgücüne katılım oranı ve işgücünde kalma süresinin artması, çocuk bakımının diğer bireyler ve kuruluşlar tarafından yapılmasına neden olmaktadır. Yapılan araştırmalarda çocuk bakımında kreşlerin sürekli olarak daha çok pay sahibi olduğu belirlenmiştir. Çekirdek aile ile birlikte yaşlıların çocuklarından ayrı yaşaması, yaşlı nüfusunun sürekli artması sebebiyle bakıma muhtaç yaşlıların artması, kuruluşların yaşlılara yönelik düzenlemelerde bulunması, yaşlı bakımının aile kurumu dışında diğer kuruluşlar tarafından da yapılmasını zorunlu kılmıştır. Yakın zamanda çocuklara ve yaşlılara yönelik kuruluşların nitelik ve nicelik olarak artacağı, çocukların ve yaşlıların bakımından sorumlu bu kuruluşların payının daha da büyüyeceği, yaşlıların bakım kuruluşlarını daha çok tercih edeceği ön görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Anderson, C.M. (2017). Tek ebeveynli hanelerin çeşitliliği, güçlü yanları ve zorlukları. F.Walsh (Ed.). (Çev. M. Kaya). *Normal aile süreçleri: büyüyen çeşitlilik ve karmaşıklık* içinde (145-165. ss.). (4. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Bayer, A. (2013). Değişen toplumsal yapıda aile. Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi. IV(8), 101-129.
- Canatan, K. (2019). Aile hakkında kuramsal perspektifler. K. Canatan ve E. Yıldırım (Ed.). *Aile sosyolojisi* içinde (31-50. ss.). (8. Baskı). İstanbul: Açılım Kitap.
- Canatan, K. (2019). Aile kavramının tanımı. K. Canatan ve E. Yıldırım (Ed.). *Aile sosyolojisi* içinde (53-64. ss.). (8.

- Baskı). İstanbul: Açılım Kitap.
- Canel, A.N. (2012). *Evlilik ve aile hayatı*. (2. Baskı). İstanbul: AEP Uygulama ve Yaygınlaştırma Projesi. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- Greene, S.M., Anderson, E.R., Forgatch, M.S., Degarmo, D.S. and Hetherington, E.M. (2017). Boşanmadan sonra risk ve dayanıklılık. F.Walsh (Ed.). (Çev. M. Kaya). *Normal aile süreçleri: büyüyen çeşitlilik ve karmaşıklık* içinde (115-143. ss.). (4. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Koç, I. (2018). Türkiye'de aile yapısının değişimi sürecinde tek ebeveynli ailelerin oluşumu, belirleyicileri ve refah durumu (2006-2016). *Türkiye aile yapısı ileri istatistik analizi, 2018* içinde (36-85. ss.). T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Ankara
- Koç, I. ve Saraç, M. (2018). Türkiye'de ilk evlilik yaşının ve evliliğe ilişkin pratiklerin değişimi ve boşanma ile ilişkisi (2006-2016). *Türkiye aile yapısı ileri istatistik analizi, 2018* içinde (88-133. ss.). T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Ankara
- Özbay, F. (2015). *Dünden bugüne aile, kent ve nüfus*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Russell, B. (1983). *Evlilik ve ahlak*. (Çev. V. Eranus). İstanbul: SAY Kitap Pazarlama.
- Subaşı, N. (2014). Toplumsal değişme, aile ve yeni risk alanları. M. Aydın (Ed.). *Aile sosyolojisi yazıları* içinde (101-117. ss.). İstanbul: Açılım Kitap.
- Şentürk, Ü. (2019). *Aile sosyolojisine bir katkı*. Bursa: Dora Yayınevi.
- Şirin, M. R. (2021). Niçin Aile ve Çocuk Bakanlığı Kurulmalı? . Çocuk ve Medeniyet, 6 (11) , 153-192.
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, (2011). Türkiye'de aile yapısı araştırması, 2011. Ankara
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, (2014). Türkiye aile yapısı araştırması, 2006. (2. Baskı). Ankara
- T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, (2019). Türkiye aile yapısı araştırması, 2016. Ankara: TDV
- Tarhan, N. (2010). *Evlilik psikolojisi: öncesi ve sonrasıyla evlilik*. (7. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.
- TDK, (2019). Aile. Erişim Adresi <https://sozluk.gov.tr/>. Erişim Tarihi 28.05.2020.
- Turğut, F. (2017). Tarihsel süreçte aile kurumunun dönüşümü ve geleceğine yönelik çıkarımlar. Medeniyet ve Toplum. 1(1), 93-117.
- TÜİK, (2017). Aile yapısı araştırması, 2016. Erişim Adresi <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21869> Erişim Tarihi 03.06.2020
- TÜİK, (2020). Toplumsal yapı ve cinsiyet istatistikleri. Erişim Adresi http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1068 Erişim Tarihi 04.06.2020
- TÜİK, (2022). Evlenme ve boşanma istatistikleri, 2021. Erişim Adresi <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Evlenme-ve-Bosanma-Istatistikleri-2021-45568> Erişim Tarihi 13.04.2022
- TÜİK, (2022). İstatistiklerle aile, 2021. Erişim Adresi <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=33730> Erişim Tarihi 11.04.2022
- TÜİK, (2022). İstatistiklerle kadın, 2021. Erişim Adresi <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=33732> Erişim Tarihi 12.04.2022
- TÜİK, (2022). İstatistiklerle yaşlılar, 2021. Erişim Adresi <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=33712> Erişim Tarihi 12.04.2022
- Yaşar Ekici, F. (2014). Türk aile yapısının değişim ve dönüşümü ve bu değişim ve dönüşüme etki eden unsurların değerlendirilmesi. The Journal of Academic Social Science Studies. 30 (209-224).
- Yıldırım, E. (2019). Toplumsal Değişme Sürecinde Aile. K. Canatan ve E. Yıldırım (Ed.). *Aile sosyolojisi* içinde (31-50. ss.). (8. Baskı). İstanbul: Açılım Kitap.
- Zeybekoğlu, Ö. (2016). Sosyal problem boyutuyla aile. N. Adak (Ed.), *Sosyal problemler sosyolojisi: dünyadan ve Türkiye'den örnekler* içinde (35-65. ss.). (2. Baskı). Ankara: Siyasal Kitabevi.

EVALUATION OF IMPLICATIONS FOR THE FUTURE OF THE FAMILY STRUCTURE IN TURKEY

EXTENDED ABSTRACT

The family is an institution that exists in all societies and constitutes the smallest unit of society. The family institution is constantly changing as a result of the changes in people's life dynamics and human relations and the differences in social and economic life. The constant change of the family institution, the differentiation of its functions and functions, and the attribution of different values to the family institution in different societies have made it difficult to make a universal definition of the family. Since the 1980s, Turkey has become a socio-economic structure where the majority of the population lives in cities, the level of education rises, the annual population growth rate slows down due to the prolongation of life expectancy, and the total national income and per capita income increase. Thus, the transformation of the social structure of Turkey from a traditional, rural, agricultural and patriarchal society to a more modern, urban society that has completed its demographic transition has accelerated. The family structure in Turkey is constantly changing as a result of the changing social structure. The aim of this study is to analyze the changes that have occurred in the recent past of the family institution and to compile the developments in the decrease and postponement of marriage, the increase in divorce rates and the transfer of the functions of the family institution to different institutions, which may occur in the near future with these changes. Anticipating the changes that may occur in the near future of the family institution will make significant contributions to the family institution and the literature. The method of this study is to interpret the statistical data showing the changes in the family's recent past and to examine the studies on this subject and make inferences about the family's near future. Resource research consisting of previous studies on this subject will be conducted and Turkey Family Structure Research and TUIK data will be used. As a result of the study, it would be more accurate to say that there is a transformation in the family institution rather than dissolution and disappearance. The changes experienced or likely to be experienced in the family institution are generally as follows: There are negative developments regarding the future of the institution of marriage. In Turkish society, marriage has always been considered important because of religion and tradition. However, with the recent changes in the social structure, the perspectives of individuals towards marriage have also changed. The age level considered suitable for marriage has increased, and the number and rates of marriages have also decreased. In addition, the increase in the education and socioeconomic levels of individuals may cause marriage to take place at a later age or not at all. In the near future, it is expected that the number and rate of marriages will decrease further and the age of marriage will increase continuously. One of the factors that harm the institution of marriage is cohabitation. Apart from the distinction between civil marriage and religious

marriage, there are no studies on common-law partnerships in Turkey. Divorce is on the rise for a variety of reasons. Since the history of Turkish society, divorce is seen as a problem and is not accepted in the society due to factors such as the disintegration of the family institution, the problems of the spouses, the need for the attention and care of the children, the belief system and cultural tendency. However, when we look at the recent times, we see that the divorce rate in Turkey has been on the rise for various reasons. Broken families and single-parent families are also on the rise as a result of the increase in divorces. We foresee that the number and rate of divorce will increase in the near future with the addition of different reasons for divorce. With the changes in the social structure, the tendency to have children decreases and the elderly population is constantly increasing. Having children and respecting and caring for the elderly were seen as important behaviors in Turkey. The increase in the labor force participation rate of women and the duration of their stay in the labor force cause child care to be provided by other individuals and organizations. In researches, it has been determined that daycare centers have a larger share in child care. The increase in the elderly population and the regulations of the institutions for the elderly have led to the fact that the elderly care is provided by other organizations other than the family institution. It is foreseen that institutions for children and the elderly will increase in quality and quantity, the share of these institutions responsible for the care of children and the elderly will increase, and the elderly will prefer care institutions more. It is thought that the changes written below will continue in the near future with the change in the family structure until today. The implications for the near future of the Turkish family structure can be as follows: Women will be more active in domestic decisions and equality between men and women will be ensured at home. As subjectivity and individuality come to the fore more, family relations will weaken and responsibilities will gradually decrease. As a result of extreme individualism turning into selfishness, unions without marriage will increase. The number of households will decrease and the psychological value of the child will come to the fore. The tendency to not have children will increase. With the increase in institutions such as nurseries and nursing homes, the family institution will transfer its functions to different institutions.

Keywords: *Family, Change, Marriage, Divorce, Institutional Care.*